

УДК 159(075)

Ігор Олександрович ВІДЕНЄВ,

кандидат психологічних наук, доцент,
доцент кафедри психології факультету соціальних комунікацій
Харківської державної академії культури

ПРАВОСВІДОМІСТЬ ЯК ІНТЕГРУЮЧИЙ ЧИННИК ПРОФЕСІЙНОГО РОЗВИТКУ СПІВРОБІТНИКА ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ

У роботі проаналізовано стан проблеми правосвідомості співробітників правоохоронних органів на сучасному етапі розвитку українського суспільства.

Ключові слова: правосвідомість, співробітники правоохоронних органів, професійний розвиток.

Професійна правосвідомість співробітника правоохоронних органів включає в себе структурні елементи, властиві всім громадянам (правову психологію, правову ідеологію, правову поведінку), і так само функціонує в єдності і взаємодії з політичним, естетичним, етичним і Іншими видами свідомості суспільства. Однак специфіка виконуваних завдань, прав і обов'язків накладає своєрідний відбиток на правосвідомість і правову культуру працівника ОВС в цілому. Якість і ефективність виконання співробітником ОВС своєї роботи створює імідж галузевої підсистеми державного управління і впливає на правосвідомість і правову культуру суспільства. У свою чергу, від рівня його професійної свідомості і професійної культури залежить поведінка населення відповідно до права і забезпечення особистої безпеки кожної людини.

Правосвідомість співробітника правоохоронних органів відображає правову реальність крізь призму належного, з позицій сформованих у суспільстві принципів і норм права. Робиться це в поняттях прав і обов'язків відповідно до посадовим становищем.

Основною метою дослідження є визначення специфіки правосвідомості співробітників правоохоронних органів як фактор, що впливає на професійний розвиток правоохоронця.

При вивченні комплексу проблем, поставлених в дослідженні, ми спиралися на використання таких загальнонаукових методів, як аналіз, синтез, узагальнення, порівняння, в їх органічному

поєднанні з положеннями структурно-функціонального, діяльнісного підходів.

Особливий акцент при розгляді обраної проблематики робиться на дослідженні можливостей практичного використання отриманих теоретичних знань про правосвідомість співробітників правоохоронних органів. Обґрунтовуючи особливе значення для оптимізації правосвідомості активізації інтегруючих його чинників, виходячи з даної установки, можна визначити найбільш важливі параметри виховної діяльності в системі МВС України, основні її напрямки та умови ефективності.

Результати дослідження знаходять своє вираження в наступних положеннях:

1. Визнання правових установок основним внутрішнім системоутворюючим, інтегруючим компонентом правової свідомості співробітників правоохоронних органів обумовлює можливість пізнання сутності такої свідомості саме за допомогою аналізу знаходять в неї вираз правових установок.

2. Внутрішні і зовнішні чинники розрізняються не тільки своїм джерелом і змістом, а й механізмом інтегруючого і дезінтегруючого впливу на правосвідомість співробітників правоохоронних органів. Зовнішні інтегруючі і дезінтегруючі фактори роблять опосередкований вплив на систему правосвідомості співробітників правоохоронних органів, впливаючи на зміст тих чи інших складових його компонентів, викликаючи трансформацію таких компонентів. При цьому зниження рівня системності правосвідомості обумовлюється формуванням суперечливих правових якостей і властивостей внаслідок різноскерованості, суперечливості ідеальних і матеріальних факторів зовнішнього середовища, в якій розвивається і функціонує правосвідомість.

3. Правова свідомість співробітників правоохоронних органів дуже суперечлива, що є свідченням активного впливу на неї дезінтегруючих факторів і недостатнім ступенем активності факторів інтегруючих. Наявність протиріч саме по собі не можна розглядати в якості відмінної риси саме правової свідомості соціально-професійної групи, що розглядається. Однак, можна говорити про те, що змістовна своєрідність виникаючих протиріч визначається специфікою інтегруючих і дезінтегруючих систему правосвідомості співробітників правоохоронних органів факторів.

4. Специфіка процесу формування правосвідомості співробітників правоохоронних органів і тих факторів, які його опосередковують, а також базовий характер в ньому характеристик, успадкованих у громадського правової свідомості, зумовлюють об'єктивну неможливість конструювання в процесі професійного правового виховання такої ідеальної моделі, яка з точки зору суспільства розглядається як адекватна поставленим перед співробітниками правоохоронних органів цілям і задачам.

5. Пряма взаємозв'язок між наявністю правових знань, сформованістю окремих правових аспектів у співробітників правоохоронних органів і правомірністю їх поведінки відсутня. У зв'язку з цим формування правової обізнаності та прищеплення позитивних правових якостей не слід розглядати як кінцеву мету правового виховання. Зазначена мета може взагалі опинитися недосяжною в силу того, що зміст багатьох структурних одиниць правосвідомості співробітників правоохоронних органів формується до вступу на службу і залишається незмінним протягом усього життя.

6. Істотно оптимізувати правосвідомість співробітників правоохоронних органів можливо за рахунок підвищення рівня його системності допомогою заходів, спрямованих на активізацію інтегруючих і нейтралізацію дезінтегруючих факторів. З урахуванням того, що в процесі правового виховання практично неможливо впливати на зовнішні інтегрують і дезінтегруючі чинники, в силу інтеграційного характеру правових установок як самостійного компонента правової свідомості саме їх формування слід розглядати в якості найважливішого засобу підвищення рівня системності правосвідомості співробітників правоохоронних органів. У числі основних способів формування позитивних професійно-правових установок у співробітників правоохоронних органів слід назвати формування мотивів правомірної поведінки, підвищення рівня правової обізнаності, створення умов для придбання позитивного правового досвіду.

7. Для того, щоб забезпечити ефективне вирішення завдань, пов'язаних з активізацією інтегруючих правосвідомість співробітників правоохоронних органів факторів, слід забезпечити правильну організацію правового виховання в системі МВС України.

8. Велике значення для підвищення рівня системності правосвідомості співробітників правоохоронних органів має активізація

їх правосвідомості. Вихідним моментом для вирішення даного завдання в процесі правового виховання повинно виступати вивчення основних тенденцій, що характеризують стан і розвиток правосвідомості розглядається соціально-професійної групи. Безпосередньо здійснюватися активізація правосвідомості співробітників правоохоронних органів повинна за допомогою створення одночасно соціальних, методологічних і методичних умов сприятливого функціонування правосвідомості.

Сформульовані практичні висновки і рекомендації не є безперечними і остаточними. Однак, їх облік буде сприяти подальшому розвитку теорії правосвідомості співробітників правоохоронних органів і практиці оптимізації її функціонування в скоєних умовах, поліпшення виховного процесу і, в кінцевому підсумку, підвищенню ефективності реалізації завдань і функцій держави.

Одержано 04.03.2018

Проанализировано состояние проблемы правосознания сотрудников правоохранительных органов на современном этапе развития украинского общества.

Ключевые слова: правосознание, сотрудники правоохранительных органов, профессиональное развитие.

УДК [159.9.07+351.74]:17.022.1

Інна Вікторівна ВОРОБЙОВА,

кандидат психологічних наук, старший науковий співробітник, старший науковий співробітник науково-дослідної лабораторії морально-психологічного супроводження службово-бойової діяльності Національної гвардії України науково-дослідного центру службово-бойової діяльності Національної гвардії України
Національної академії Національної гвардії України (м. Харків);
ORCID: <http://orcid.org/0000-0003-0325-7744>

МОДЕЛЬ ФОРМУВАННЯ ІМІДЖУ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ

На основі ґрунтовних досліджень іміджу військовослужбовця Національної гвардії України (НГУ) за описами військовослужбовців і цивільного населення, що надані у різні кризові періоди